

Fjärde roten, tomt 42

Kvarteret Holländaren

Sjätte roten 1637–57

Drottninggatan 13 tills.m. 4.41

Fjärde roten 1657–70

Detta tomtnummer innefattar två tomter. Det är därför inte orimligt, att det 1637 fanns två skilda ägare bosatta här:

Maria Auerbergh (Öfuerbergz, Oberberg)

1637–39.

Hon var enligt yrkesregistret krämerska.

Gbg K 6.9.1633: Jacob buntmakare, befullmäktigad för Maria Auerberg, fordrade 13 rdr av *Paul Fiskares* fru, som denna var skyldig käreandens son *Herman Auerberg* på *Lütke Meyers* vägnar. Samma dag vände sig Maria Auerberg mot *Conrad Galle*, som uteblev.

Namnet Auerberg förekommer i Nya Lödöse tänkebok (se tryckta upplagan sid 509): ”1604 den 15 octobris: Samma dag kom för rette Hans Auerberg och Lijloff Stidden från Kiöpenhampn och tilltala Jörann Gunnarsson ifrånn Landzcrone, att the hade frachtat honom medh sijnn skutha till Kiöpinhampn och loffuatt honom 6 marker för lesten etc.” Lijloff Stidden flyttade till Göteborg. Gjorde Hans Auerberg det? Wilhelm Berg nämner sin tredje bilaga till ”Samlingar till Göteborg” en Claus Auebarch, för vars stavning och förekomst i Christine församlings kyrkoarkivalier 1629 han sätter ett dubbelt frågetecken. Avsågs inte i själva verket efternamnet Auerberg? I stamtavlan till ätten Braunjohan i Samlingar till Göteborgs historia (sid 62 i bil. 21) skriver Berg, att Cordt Braunjohans andra hustru Elsabe von Oberberg (född 15.3.1601, död 14.8.1680) var dotter av Claus to Owerberg av adlig släkt i Brabant. Var Cordt Braunjohans hustru dotter till Maria?

Lorentz skolmestare 1640

Assmund Tenngjutare 1637–39. I fjärde roten 1640–42. Enligt yrkesregistret 1639 hette *tenngjutaren Assmund Timming*

Anders Krämer

Han omtalas i *dåvarande* rote 4 1656–57 och rote 6 1657–61 (se 4.34 och 3.65) men kan ha bott här 1643–57 (på våren) av placeringen i mantalslängderna att döma.

Jost Jostesson 1637

Kanske var det fyra syskon Josten med holländskt ursprung, som 1630–42 gifte sig i Christine församling: *Jost Josten* gifte sig 1630 med *Brita Olofsdotter, Catelena Josten* år i oktober 1631 med *Benedictus Fistulator, Altie Josten* i juli 1632 med Aucker Cornelijsen Feth och *Nilte Josten (Claes Corneliisson vid Gullbergs änka)* 3.5.1642 med *Cornelies Petersen*: se 4.39. Det holländska förnamnet Jost (Joest) var annars inte ovanligt i Göteborg vid denna tid. *Joest vallmästare*, som i juli 1633 köpte holländska klinkers från Göteborgs tegelbruk kan vara densamme som

Joest Hansson, som köpte tegel i augusti samma år. En *Joest von Werth* var i november samma år kärke i kämnärsrätten mot *Jacob Ment*. *Joest skräddare* omtalas i denna rote 1645 och i andra rotar 1643–44 och 1648. Bryggaren och stensättaren *Joest Engelbretsson* bodde i 27 roten (7.32?) 1637–48.

Brita Olofsdotter, omtalad som ”Brigita Jostes. En Enkia” 1638–39 var enligt yrkesregistret 1639 krögerska. *Aleke* ”ibid” omtalas 1639.

Jost Jostssons hustru fordrade 6.11.1637 *Thomas (Kuhn) Bokbindare* (1637–38) på 4 års hushyra. Han hade före rätten tid dragit ur huset och skulle därför betala Jost Jostsson efter 12 Kap. Byggnadsbalken resterande hushyra 18 daler.

Börta (Brigita) Pedersdotter 1639–44, 1 mantal

Conrad Gullsmed 1637

Påfwel skomakare

Gert Kock barberare

1640–55

kom till gården genom att gifta sig med Jost Jostens änka Brita Olofsdotter.

Enligt justitie- och byggningskollegiets protokoll 6.5.1665 hade Gert barberares dotters förmyndare *Matthias v. Felden* berättat att hon var i tjänst hos *Albert Guldsmed*. Man frågade om hennes kläder och förmyndaren förmanades ”att i bästa måtto disponera om dem”. Han ansåg henne vara 16 år gammal och ”vara föga inklinerad till något gott. Hennes föräldrar [väl mor och styvfader] hafwer någre hennes klädnader trägheet affordrat, dock will Matthis det förswara. Pigan är oächte, är testamente, hwad hon äg och icke arf”. *Matthis v. Felden* begärde att bli befriad från förmynderskapet.

Från samma källa den 7.5.1667 hämtas följande: *Peder Haraldsson* påminde om att Gert Kückens efterleverska Brita Olofsdotter testamenterat 25 rdr till svenska kyrkan och 50 rdr till den tyska.

Kanske får vi en antydning om en annan Gert barberares dotters öden genom följande: Den 13 sept. och 4.10.1658 vände sig *skulten Hans Larsson* mot *Johan Lüder barberaregesäll*, som hade haft olovligt umgänge med flera bl.a. *Henrik Hanssons hustru Barbara Larsdotter*, som hade blivit havande och dött i barnsäng. Hon påstods ha varit sal. Gert barberares dotter, vilket Johan Lüder sade var fel: hon var barnfödd på Hisingen. Efter denna begångna synd hade Johan Lüder tagit hyra som barberare på ett av stadens skepp och seglat åt Hispanien. När han kom hem hade han begivit sig under krigsfolket och välborne Herr General Stakes underhavande rytteri som fältbarberare och på detta sätt hållit sig från både Guds och världsligt straff. – Nu dömdes han till 40 d smt böter.

Lüder anklagades vid samma tillfälle för att han icke efter magistratens order hade velat lämna ifrån sig nycklarna till sal. Gert Barberares hus, då notarie Christian Schotte enligt magistratens beslut skulle inrymmas i huset. Man hade måst bryta låsen från dörren.

Lüder hade varit ”belofwader” (förlovad) med sal Gert Barberares nu avlidna efterleverska. Han hade levat med henne i hus och dagligt umgänge. Nu skulle domkapitlet få avgöra, om han skulle få förlova sig med *Herman (Olofssons?) i Hofwas* dotter *Kerstin Hermansdotter*.

Eftersom Johan Lüder hade levat i sal Gert Barberares hus som han velat och regerat över lås och nycklar borde rätten enligt skulten Hans Larsson pålägga honom att med ed purgera sig, att han icke bortfört något ur huset.

Matthis Janssen von Felden

1660–66

Den 8.10.1660 betalades 22 d 16 öre smt i huseköpspenning för salige Mr Gert Kåcks gård såld till Matthis von Felden för 750 rdr. Den 6 september samma år hade huseköpspenning (4 d 16 öre smt) betalats för Matthis von Feldens tomt såld till *Anders Persson skräddare* för 120 rdr.

Matthis von Felden ägde först en gård längre ned på Drottninggatan mellan Lars Andersson Guldsmed i väster och Wilhelm Fellbier i öster, som han våren 1666 sålde till sin lärjunge *Claes Philipsson vinförlåtare*. Den 29 maj samma år stadfäste överrätten det köp Matthis von Felden gjort av *Marit Jon Bergessons* gård (se 4.43).

Vinförlåtaren Matthis von Feldens far *Jan von Felden* var av holländskt ursprung och förekommer i Christine kyrkböcker omkring 1630 enligt Wilhelm Berg. Samtida med honom var *Albrecht von Felden* (begr. i Christine 7.8.1638: två hans döttrar begr. sept. 1631 och april 1640) och *Anna von Felden*, gift 2.11.1634 med *Gert Petersen*. Syster till Matthias?

Matthis von Felden stämades inför underrätten den 13.9.1665 av sin kollega *Johan Aman* för att han hade trängt sig in i hans betingade arbete.

Ett prov på tidens ordrika men något valhanta formuleringkonst får man i protokollet för överrätten den 30.4.1666 ”Vinförlåtaren Matthis von Felden supplicerade till Rätten att han måtte bli förskonat för de sex markers böter och den skymf, som underrätten haver honom pålagt för ett okvädingsord av honom emot en skräddare framfört, som honom mer lärft avtagit haver än uti ett par byxor behöves eller han skräddaren därtill skurit haver.”

Vinförlåtaren Matthis von Felden gifte sig 1656 med *Neltje Lenerssen* och blev senare samma år svåger till Casper Wiesenhoff, som gifte sig med *Maria Lenertssen* (se 3.56 och 5.31). Den 28.3.1659 uttalade Matthias Vinförlåtare sig i rätten om den tobak, som hans sal. svåger *Johan Linnartsson* (Lenertssen, begr. i Christine 10.2.1659) hade nedsatt hos Fredrik i Rya. Den skulle ha varit riktigt förtullad i Marstrand den 22.4.1658. Han visade attest av *Anders Andersson*, daterad Marstrand 22.1.1659; denne hade sålt tobaken till Johan Linnartsson.

Den 9.7.1683 krävde Matthis von Feldens måg *fältskären Daniel Tilisch* vid Askims häradsrätt å samtliga medarvingars vägnar arvet efter barnlöse *Fredrik Johansson på Rödian (Rydian)*, som avlidit sista februari av dennes änka *Anna Larsdotter*. Fredrik Johansson var Altje von Feldens morfaders broder. Altjes far vinförlåtaren Matthis Jansen von Felden var som ovan sagts gift Neltje Lenerssen. Morfadern borde alltså heta *Lenert (Leonhard, Linnert)* och vara identisk med brännvinsbrännaren med detta namn *Leonhard eller Linneret Jansson (Johansson)* omtalad 1637–39 Tjugoförsta roten–8.24, kv. Borgaren, vars änka omtalas där 1640. Fredrik på Ryans son och hans styvson Brynte begravdes enl Gustavi räkenskaper i Lundby 7.11.1678.

Tragiskt nog begravdes Matthis von Felden och hans hustru samtidigt den 28.3.1667. *Per Månsson*, som samma år krävde arvingars förmyndare *Cornelius Classon* på tull för åtskillig spannmål, som Matthis von Felden infört vid Lilla Hamnen i februari 1665, fick med ed verifiera sin fordran ”så att han icke med orätta omyndiga barns penningar söker”.

Matthis von Feldens barn:

En dotter, död 1659

Johannes, född 1663, troligen död samma år

Nesge von Felden, född 1659, gift med *Martin Upphoff* 25.4.1676, begr. 31.12.1676, 25 år och 5 mån. gammal. Hon bör vara densamma som Nisge von Felden som 13.3 1678 gifte sig med *Andreas Schwartzkopf* (se 4.37).

Altje von Felden, född 1659, g. 9. 12.1679 med *Daniel Tilisch*

Casper Wiesenhoff

1667–74, strykes 1675.

Casper Wiesenhoff betalade krigskontributionsskatt i tredje roten 1675. Han säges dock enligt taxa på tyska tomtepenningar 1676 äga gård i fjärde roten (i längden placerad mellan kapten Paul Kohlhoff och Eugenius Fistulator).

Casper Wiesenhoff var son till *Jürgen Wiesenhoff*, som står skriven i tredje roten 1651–55. Med stor sannolikhet är Jürgen Wiesenhoff identisk med Jöran speleman, som stått på samma plats i mantalslängden 1650–55 och tidigare 1637–49 bodde i nionde roten. Tillsammans med Jöran speleman står 1653 *Casper Jöransson*, som alltså troligen är identisk med Casper Wiesenhoff, född 1631.

Som förmyndare för svågern Matthias von Feldens barn nämnes 2.8.1667 *Cornelius Classon* men den 16.2.1670 säges Casper Wiesenhoff ha tagit till sig Matthis vinförlåtares barns arvegods och skulle i ersättning betala 1 470 rdr. Enligt tomtöreslängden svarade han här vid denna tid för hela tre tomter (alltså även för 4.42). I överrätten visade han *Gert och Cordt Braunjohans*, *Henrik Arfwidssons* och *Anders Svenssons* skriftliga caution för dessa pengar. Enligt stadens privilegier skulle Matthias von Feldens barn ha 6% ränta på sina pengar. Uppgårelsen godkändes av ”barnens förmyndares substitut” *Peter Brandt* och *Rolof Lambertsson*

Casper Wiesenhoffs syster *Anna Wiesenhoff* hade 1652 gift sig med *fältskären Daniel Lund* och gifte 1667 om sig med *herr Thomas Hacker*. Redan före den 10.2.1670 hade Casper Wiesenhoff till *Samuel Loman* sålt den gård, som hans far Jürgen hade köpt och bebott och som var belägen på Korsgatan mellan Didrik Strokirk och Johan von Akern. Eftersom Jürgen Wiesenhoff inte avled förrän 1671 (begr. 4 juni) vände sig förmyndarna för Daniel Lunds barn *Anders Hansson* och *Albrecht Wedinghusen* mot Caspar Wiesenhoff och undrade, hur han hade kommit över sin sal faders gård. Även cautionisterna för hans förmynderskap för Matthias von Veldens barn ansåg, att han trätt dessa barns intressen för när, eftersom Jürgens gård stod i pant hos dem. Även *David Amia*, som 1663 hade krediterat varor till Casper Wiesenhoff, ville genom *Nils Jacobsson* ha del i försäljningssumman.

Åren före sin död bodde Casper Wiesenhoff (begr. 4.4.1680) i major Canonhielms gård 3.23. Detta hus på tomt 4.42, som Casper Wiesenhoff 1667–75 bebodde på Drottninggatan övertogs 1678 av

Otto Johansson

åbo 1679, innehavare 1680, 2 tomter 1696, död omkr 1716

4.3.1678 lagbjöds första gången en gård, som Otto Jansson den 27.2. s.å. hade köpt av *Cornelius Claesson Bihl d.ä* (huseköpspenning 25.16 d smt). *Notarie Areel* påminte då om att Otto Janssons svåger *Olof Björnsson* (gift med *Claes Corneliison Bihls* änka *Ragnilla Horn*) hade en styvson,

vars fädernearv var inestående i samma arv. Det är osäkert om köpet blev av. Otto Jansson sålde påföljande år till *Lars Bratt* en tomt (5.15) belägen på södra sidan av Stora hamnen och östan lilla östra hamnen på hörnet mellan herr överste Jernskölds gård å östra och Salfeldts efterleverskas gård å södra sidan. Den lagbjöds första gången 16.6.1679 och köpesumman var 500 rdr. – Tydligt hade Otto Johansson i stället köpt denna gård på Drottninggatan.

Otto Johansson (född 1642, död 1715, begr. 13.4. s.å.) nämnes först som bokhållare hos mästare Roluf Lambertsson (Kungälv RR 16 febr.1671). Konzeptprotokollet innehåller i början av

1676 följande: ”Otto Jansson föreställes om den Fahrkåst efter Elfwen finnes nedsunkin med alfvarlig förmaning att den dädan skaffar. Sade sig skola giöra sin flit. Sedan om hans handel han brukar och icke är borgare och frågades om han will borgerskap taga. Sade sig wara i tienst och icke så hastigt sig här på resolvera.” Han tänkte färdigt och burskap erhöill han 30.6.1676.

19.6.1671 berättas, att Otto Jansson hade blivit sterbhuskurator i *Adam Herweghs dödehus*.

Otto Johansson ägde gården ännu 1715 (skattningslängden 1515 anger tomtvärde 600 – alltså dubbel tomt, byggnadsvärde 800 och lösörevärde 400 d smt. 1717 hade hans änka tagit över. Hos henne bodde då engelska expediterna *Hindrich Meisters* och *Johan Daile*. Hon hade tre drängar *Jean Ahlbom*, *Erik Hansson* och *Bengt Joensson* samt två pigor.

”Sel. Herr Otto Johanssons hinterlassene Wittwe” nämnes i Christine död- och begravningsbok den 31.5.1720 (”ihres Alters 61 Jahr”).

Rådman Kilian Schwartz

var ägare 1722, hans änka 1749. 1763 värderades Schwartz avlidna änkas gård på Drottninggatan.